Europa-Parlamentet
2019-2024

Retsudvalget

2020/2015(INI)

24.4.2020

UDKAST TIL BETÆNKNING

om intellektuel ejendomsret i forbindelse med udvikling af teknologier vedrørende kunstig intelligens
(2020/2015(INI))

Retsudvalget

Ordfører: Stéphane Séjourné

PR_INI

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BEGRUNDELSE 8

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om intellektuel ejendomsret i forbindelse med udvikling af teknologier vedrørende kunstig intelligens
(2020/2015(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 4, 16, 26, 114 og 118,

– der henviser til Bernerkonventionen til værn for litterære og kunstneriske værker,

– der henviser til traktaten fra Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO) om ophavsret og udkastet til holdningsdokument om politikkerne for intellektuel ejendomsret og kunstig intelligens (WIPO/IP/AI/2/GE/20/1) af 13. december 2019,

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF[1],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996 om retlig beskyttelse af databaser[2],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/24/EF af 23. april 2009 om retlig beskyttelse af edb-programmer[3],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/943 af 8. juni 2016 om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse[4],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1024 af 20. juni 2019 om åbne data og videreanvendelse af den offentlige sektors informationer[5],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF[6],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/1807 af 14. november 2018 om en ramme for fri udveksling af andre data end personoplysninger

[1] EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92.
[2] EFT L 77 af 27.3.1996, s. 20.
[3] EUT L 111 af 5.5.2009, s. 16.
[4] EUT L 157 af 15.6.2016, s. 1.
[5] EUT L 172 af 26.6.2019, s. 56.
[6] EUT L 119 af 4.5.2016, s. 1.

i Den Europæiske Union[7],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/1150 af 20. juni 2019 om fremme af retfærdighed og gennemsigtighed for brugere af onlineformidlingstjenester[8],

– der henviser til Kommissionens hvidbog af 19. februar 2020 om kunstig intelligens – en europæisk tilgang til ekspertise og tillid (COM(2020)0065),

– der henviser til arbejdet i Ekspertgruppen på Højt Niveau vedrørende Kunstig Intelligens, som blev oprettet af Kommissionen,

– der henviser til Kommissionens meddelelser "En europæisk strategi for data" (COM(2020)0066) og "En ny industristrategi for Europa" (COM(2020)0102),

– der henviser til retningslinjerne for Den Europæiske Patentmyndigheds undersøgelse (EPO) fra november 2019,

– der henviser til arbejdsprogrammet for den digitale økonomi (2016/05), "Et økonomisk politisk perspektiv for onlineplatforme"[9] for Det Fælles Forskningscenter og dets Institut for Teknologiske Fremtidsstudier (IPTS),

– der henviser til de politiske retningslinjer for den næste Europa-Kommission 2019-2024: En mere ambitiøs Union,

– der henviser til forretningsordenens artikel 54,

– der henviser til udtalelser fra Udvalget om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse, Transport- og Turismeudvalget og Kultur- og Uddannelsesudvalget,

– der henviser til betænkning fra Retsudvalget (A9-0000/2020),

A. der henviser til, at den europæiske retlige ramme for intellektuel ejendomsret har til formål at fremme innovation og kreativitet samt adgang til viden og information;

B. der henviser til, at det i artikel 118 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde fastsættes, at EU-lovgiveren skal indføre foranstaltninger til skabelse af europæiske intellektuelle ejendomsrettigheder med henblik på at sikre en ensartet beskyttelse af sådanne rettigheder i hele Unionen; der henviser til, at det indre marked fremmer stærkere økonomisk vækst for at sikre de europæiske borgeres velstand;

C. der henviser til, at den seneste udvikling inden for kunstig intelligens (AI) udgør et betydeligt teknologisk fremskridt, der skaber muligheder og udfordringer for europæiske borgere, virksomheder og ophavsmænd;

D. der henviser til, at målet om at gøre Den Europæiske Union førende inden for AI-

[7] EUT L 303 af 28.11.2018, s. 59.
[8] EUT L 186 af 11.7.2019, s. 57.
[9] "An Economic Policy Perspective on Online Platforms".

teknologier bør have til formål at sikre Unionens digitale og industrielle suverænitet;

E. der henviser til, at der er behov for en menneskecentreret tilgang til AI, for at teknologien fortsat kan være et instrument til gavn for befolkningen og almenvellet;

F. der henviser til, at retssikkerheden bidrager til den teknologiske udvikling, og at borgernes tillid til nye teknologier er afgørende for udviklingen af denne sektor;

G. der henviser til, at EU er det hensigtsmæssige niveau til at regulere AI-teknologier med henblik på at undgå en opsplitning af det indre marked; der henviser til, at EU's regelsæt inden for AI har potentialet til at blive et lovgivningsmæssigt benchmark på internationalt plan;

H. der henviser til, at AI-teknologier betragtes som matematiske metoder i henhold til den europæiske patentkonvention;

I. der henviser til, at AI-teknologier er baseret på udarbejdelse og implementering af computerprogrammer og som sådan er beskyttet af ophavsret;

J. der henviser til, at AI-teknologier som computerprogrammer ikke kan patenteres, undtagen i henhold til artikel 52, stk. 3, i den europæiske patentkonvention;

K. der henviser til, at fremskridt inden for AI rejser spørgsmål om beskyttelsen af innovation i sig selv og anvendelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder på data, der genereres af AI-teknologier, som kan udgøre industrielle eller kunstneriske frembringelser; der henviser til, at det til tider er vanskeligt at skelne mellem støttet frembringelse og AI-genereret frembringelse;

L. der henviser til, at AI-teknologier er stærkt afhængige af data, og at dette samlebegreb for information omfatter en række kategorier, der kræver beskyttelse og differentieret styring; der henviser til, at øget adgang til visse data og databaser i Den Europæiske Union vil spille en afgørende rolle for at fremme udviklingen af europæisk kunstig intelligens;

1. glæder sig over Kommissionens hvidbog med titlen "Kunstig intelligens – en europæisk tilgang til ekspertise og tillid" og "En europæisk strategi for data"; understreger, at de muligheder for refleksion, der er udviklet deri, sandsynligvis vil bidrage til udnyttelsen af potentialet med en menneskecentreret kunstig intelligens i EU; bemærker imidlertid, at Kommissionen ikke synes at have taget højde for beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder i forbindelse med udviklingen af AI-teknologier på trods af betydningen af disse rettigheder samt den rolle, som innovation og kreativitet spiller i EU's økonomi;

2. understreger, at udviklingen og udbredelsen af AI-teknologier og udviklingen af den globale dataøkonomi kræver, at der tages hensyn til vigtige tekniske, sociale, økonomiske, etiske og juridiske spørgsmål på forskellige politikområder, herunder intellektuelle ejendomsrettigheder;

3. understreger betydningen af beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i forbindelse med AI-teknologier med henblik på at skabe retssikkerhed og tillid for at

tilskynde til investeringer i disse teknologier; mener, at EU kan gå i spidsen for skabelsen af AI-teknologier, hvis det vedtager en operationel lovgivningsmæssig ramme, som regelmæssigt vurderes i lyset af den teknologiske udvikling, og gennemfører proaktive offentlige politikker, navnlig for så vidt angår uddannelsesprogrammer og finansiel støtte til forskning;

4. er også af den opfattelse, at EU skal tage fat på de forskellige dimensioner af AI ved hjælp af en teknologineutral og tilstrækkeligt fleksibel definition med henblik på at tage højde for den fremtidige teknologiske udvikling;

5. anbefaler, at man prioriterer en sektor- og typebaseret vurdering af IA-teknologiers virkninger for de intellektuelle ejendomsrettigheder; mener, at en sådan tilgang bør tage hensyn til omfanget af menneskelig intervention, betydningen af de anvendte datas rolle og den mulige inddragelse af andre faktorer såsom sektorspecifikke økonomiske ligevægte;

6. foreslår en vurdering af navnlig virkningen og konsekvenserne af AI-teknologier inden for rammerne af den nuværende ordning for patentlovgivning, varemærke- og designbeskyttelse, ophavsret og beslægtede rettigheder, herunder anvendelsen af den retlige beskyttelse af databaser og computerprogrammer, beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger ("forretningshemmeligheder") mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse; bekræfter endvidere, at det er nødvendigt at vurdere, om det er nødvendigt at styrke aftaleretten og konkurrencereglerne med henblik på at skabe en mere omfattende retlig ramme for de økonomiske sektorer, hvori AI spiller en rolle;

7. minder om, at matematiske metoder er udelukket fra at kunne patenteres, medmindre de udgør opfindelser af teknisk karakter, som kan patenteres, hvis de gældende kriterier for opfindelser er opfyldt; minder desuden om, at hvis et krav enten vedrører en metode, der omfatter tekniske midler eller en anordning, er dens formål, betragtet som en helhed, af teknisk art, og derfor ikke udelukket fra patentering; bemærker derfor, at innovationer inden for AI kan patenteres, hvis kriterierne for opfindelser er opfyldt;

8. bemærker, at der kan ydes patentbeskyttelse, forudsat at opfindelsen er ny og ikke giver sig selv, og at den omfatter en egentlig nyskabelse; bemærker endvidere, at patentlovgivningen kræver en omfattende beskrivelse af den underliggende teknologi, som kan medføre vanskeligheder for visse AI-teknologier som følge af ræsonnementets kompleksitet; understreger også, at reverse engineering udgør en undtagelse med hensyn til forretningshemmeligheder, som kan medføre problemer for intellektuelle ejendomsrettigheder i forbindelse med udviklingen af AI-teknologier;

9. bemærker, at autonomiseringen af den kreative proces rejser spørgsmål vedrørende ejerskab af intellektuelle ejendomsrettigheder; mener i denne forbindelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at søge at give AI-teknologier status som juridisk person;

10. mener, at beskyttelsen af AI-genererede tekniske og kunstneriske frembringelser skal overvejes for at fremme denne form for frembringelse; mener, at visse AI-genererede værker kan sidestilles med intellektuelle værker og derfor kan beskyttes af ophavsret; anbefaler, at ejendomsretten til rettighederne tilfalder den person, der lovligt udarbejder og offentliggør værket, forudsat at denne anvendelse ikke udtrykkeligt er forbeholdt

den, der har skabt teknologien;

11. ser frem til en gennemgang af den nuværende politik for varemærker og design, da disse kan genereres selvstændigt ved hjælp af AI-applikationer;

12. bemærker, at AI gør det muligt at behandle et stort antal data om situationen for eller eksistensen af intellektuelle ejendomsrettigheder; bemærker samtidig, at anvendelsen af AI-teknologi ikke kan erstatte menneskelig kontrol i forbindelse med tildeling af intellektuelle ejendomsrettigheder og fastlæggelse af ansvaret for krænkelser af intellektuelle ejendomsrettigheder;

13. bemærker med hensyn til anvendelse af data fra AI, at brugen af ophavsretligt beskyttede data skal vurderes i lyset af undtagelserne for tekst- og dataudvinding i direktivet om ophavsret og beslægtede rettigheder i det digitale indre marked; fremhæver de problemer for intellektuelle ejendomsrettigheder, der opstår ved at skabe deepfakes på grundlag af data, der kan være genstand for ophavsret;

14. understreger betydningen af en fuld gennemførelse af strategien for det digitale indre marked med henblik på at forbedre tilgængeligheden af data i EU; understreger behovet for i denne forbindelse at vurdere, om EU's regler om intellektuel ejendomsret er i stand til at beskytte de data, der er nødvendige for AI-udviklingen; mener, at der bør tilvejebringes omfattende oplysninger om brugen af data, der er beskyttet af intellektuelle ejendomsrettigheder, navnlig i forbindelse med relationer mellem platforme og virksomheder;

15. noterer sig, at Kommissionen overvejer at træffe lovgivningsmæssige foranstaltninger vedrørende spørgsmål, der har indvirkning på forholdet mellem de økonomiske aktører med henblik på at drage fordel af dataene, herunder en evaluering af rammerne for intellektuelle ejendomsrettigheder, herunder en mulig revision af databasedirektivet og en mulig præcisering af anvendelsen af direktivet om beskyttelse af forretningshemmeligheder som en generel ramme; ser frem til resultaterne af den offentlige høring, som Kommissionen iværksatte om den europæiske datastrategi;

16. understreger behovet for, at Kommissionen fortsat tilstræber det højeste beskyttelsesniveau for intellektuelle ejendomsrettigheder for europæiske udviklere af AI-teknologier og større retssikkerhed for brugerne i forbindelse med internationale forhandlinger, navnlig hvad angår de igangværende drøftelser om AI og datarevolutionen i Verdensorganisationen for Intellektuel Ejendomsret (WIPO);

17. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet og Kommissionen samt til medlemsstaternes regeringer og parlamenter.

BEGRUNDELSE

Kunstig intelligens (AI) er et videnskabeligt forskningsområde, der stammer fra midten af det 20. århundrede. Dets mål er ambitiøst: at forstå, hvordan det menneskelige kognitive system fungerer for at gengive det med henblik på at skabe sammenlignelige beslutningsprocesser. For nogle år siden er AI gået ind i en ny æra takket være konvergensen mellem stor regnekraft, mangedoblingen af datasæt og effektive algoritmer.

Denne nye dynamik støtter udviklingen og udbredelsen af AI i mange sektorer. Den gør det f.eks. muligt at automatisere analysen af kliniske prøver eller at tilpasse trafiklys ud fra vejtrafikken uden menneskelig indgriben. Denne teknologis potentiale med hensyn til innovation er derfor enormt, og **det er EU's opgave at skabe en operationel retlig ramme for udvikling af europæisk kunstig intelligens og offentlige politikker, der står i et rimeligt forhold til de udfordringer, der er på spil**, navnlig med hensyn til uddannelse af europæerne og finansiel støtte til anvendt forskning og grundforskning. Denne ramme skal nødvendigvis omfatte overvejelser om intellektuelle ejendomsrettigheder med henblik på at fremme og beskytte innovation og kreativitet på dette område.

Definitionen af AI drøftes stadig, men retssikkerheden vil formentlig bidrage til at fremme de nødvendige investeringer i EU på dette område. En form for lovgivningsmæssig fleksibilitet bør derfor fremmes for at tage hensyn til den komplekse virkelighed i forbindelse med AI og skabe en fremtidssikret ramme (og tilgodese teknologiske fremskridt).

På et tidligt tidspunkt **skal der foretages en vurdering af patentlovgivningen i lyset af AI-udviklingen**. Patenter beskytter tekniske opfindelser, dvs. produkter, der giver en ny teknisk løsning på et givet teknisk problem. Selv om algoritmer, matematiske metoder og computerprogrammer ikke kan patenteres som sådan, kan de udgøre en del af en teknisk opfindelse, der kan patenteres. Det er afgørende for udbredelsen af europæisk kunstig intelligens, at økonomiske aktører, navnlig nystartede europæiske virksomheder, er opmærksomme på denne mulighed.

Patentansøgninger registreret af Den Europæiske Patentmyndighed for opfindelser, der direkte vedrører funktionen af AI (AI-kerneteknologier), er mere end tredoblet i løbet af det sidste årti, idet de er steget fra 396 i 2010 til 1264 i 2017. Det skal dog bemærkes, at flere ansøgninger indsendes i visse tredjelande, og at den internationale konkurrence på dette strategiske område er betydelig.

AI bruges også af patentkontorerne til at fremme forskningen i det aktuelle tekniske niveau. I denne forbindelse er det vigtigt at minde om, at teknologien yder et nyttigt bidrag, men at den ikke bør erstatte en analyse, der foretages af en menneskelig operatør, i forbindelse med tildelingen af rettigheder. På patentområdet skal det også påpeges, at kompleksiteten af ræsonnementet i visse AI-teknologier kan øge vanskelighederne med at kontrollere, om disse opfindelser overholder de gældende regler.

Med tiden kan den øgede autonomisering af visse beslutningsprocesser føre til tekniske eller kunstneriske frembringelser. **Vurdering af alle intellektuelle ejendomsrettigheder i forhold til denne udvikling skal være en prioritet for dette område af EU-retten** for at fremme et gunstigt miljø for kreativitet og innovation ved at belønne ophavsmænd.

Menneskelig indgriben er stadig afgørende for programmering af AI-udstyr, udvælgelse af inputdata og justering af de opnåede resultater. Udsigten til en "stærk" AI, dvs. en AI med egen bevidsthed, synes at være meget futuristisk.

Med hensyn til ophavsret kan betingelsen om originalitet, der overfører ophavsmandens personlighed til værket, udgøre en hindring for beskyttelsen af de AI-genererede frembringelser. Denne betingelse har imidlertid en tendens til at udvikle sig til et objektivt begreb til at karakterisere en relativ nyskabelse, der gør det muligt at adskille det beskyttede værk fra de allerede eksisterende værker. AI-genererede frembringelser og "traditionelle" frembringelser har stadig til formål at øge kulturarven, selv om frembringelsen finder sted i en anden proces. I en tid hvor kunstneriske frembringelser, der genereres ved hjælp af AI, bliver mere almindelige, f.eks. maleriet "den næste Rembrandt"[1], der blev skabt, efter at 346 af malerens værker blev digitaliseret, for at de kunne behandles af AI, er vi ved at bevæge os hen imod en erkendelse af, at en AI-genereret frembringelse kan udgøre et værk på grundlag af det kreative resultat snarere end den kreative proces. Det skal også bemærkes, at den manglende beskyttelse af AI-genererede frembringelser kan efterlade dem uden rettigheder, da beskyttelsen af de beslægtede rettigheder indebærer, at der findes en ophavsret til det fortolkede værk.

Det foreslås derfor, at der foretages en vurdering af, om det er hensigtsmæssigt at tildele ophavsretten til et sådant "kunstnerisk værk" til den fysiske person, der lovligt udarbejder og offentliggør det, forudsat at skaberen (eller skaberne) af den underliggende teknologi ikke modsætter sig en sådan anvendelse. Dette ræsonnement ville svare til det europæiske system til beskyttelse af "værkers data", hvor disse kan anvendes som en del af de data, der anvendes til at træne AI-teknologier, som genererer sekundære frembringelser, herunder til kommercielle formål, forudsat at en sådan anvendelse ikke udtrykkeligt er forbeholdt deres rettighedshavere.

I betragtning af den vigtige rolle, som data og deres udvælgelse spiller for udviklingen af AI-teknologier, opstår der endelig forskellige spørgsmål vedrørende tilgængeligheden af sådanne data, navnlig afhængigheden af data, fastlåsningseffekterne, visse virksomheders dominerende stilling og generelt en utilstrækkelig udveksling af data. **Det er derfor vigtigt at tilskynde til udveksling af data, der er skabt i EU, for at fremme innovation inden for kunstig intelligens.** På kort sigt kan denne indsats omfatte gennemførelse af direktivet om åbne data og fremme af anvendelsen af licensaftaler til fremme af udveksling af industrielle data. På mellemlang sigt er Kommissionens kommende forslag om en generel lovramme for forvaltning af fælles europæiske dataområder af afgørende betydning, navnlig for adgang til databaser med følsomme oplysninger som f.eks. på sundhedsområdet.

[1] https://www.nextrembrandt.com/